

VASVÁRI PÉTER

**MAGYAR
TERVEZŐGRAFIKA
TOP 100**

SCOLAR § DESIGN

Szilviának, Fülöpnek, Vincének, Violának

A könyvet írta és tervezte: Vasvári Péter, VASVÁRI DESIGN

© Vasvári Péter, 2022

© Scolar Kiadó, 2022

Minden jog fenntartva. A mű egyetlen részlete sem használható fel és nem sokszorosítható a kiadó előzetes írásbeli engedélye nélkül.

TARTALOM

ELŐSZÓ	6
GONDOLATOK A TERVEZŐGRAFIKÁRÓL	8
TERVEZŐGRAFIKA – GRAPHIC DESIGN	22
A GRAFIKAI TERVEZÉS KÜLÖNBÖZŐ TÍPUSAI	26
MINDENKINEK VAN SZELLEMI TULAJDONA – ÉRDEMES AZOKAT MEGÓVNI	28
GONDOLATOK A TERVEZŐGRAFIKAI ALKOTÁSOK JOGI OLTALMÁRÓL	30
AZ ELSŐ MAGYAR BANKJEGY	32
AZ ELSŐ MAGYAR BÉLYEG	33
MAGYAR KÖNYVEK A XIX. SZÁZADBÓL	34
AZ ELSŐ MAGYAR PLAKÁT	35
HONLAPOK A DIGITÁLIS MÉDIA TERÜLETÉRŐL A 21. SZÁZADBÓL	36
KORTÁRS KÜLFÖLDI ALKOTÓK / EMBLÉMÁK	38
ZSÚRI	40
TOP 100	67
PÁLYÁZATOKON DÍJNYERTES MUNKÁK	138
DIPLOMAMUNKA, VIZSGAMUNKA	144
NÉVJEGYZÉK	158
KÖSZÖNET	159

GONDOLATOK A TERVEZŐGRAFIKÁRÓL

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Korunk meghatározó jellemzője, hogy – egy érett felnőtt ember számára is – kezelhetetlen mennyiségű információ, adat, inger, ismeretlen tudásterület, megoldásra váró probléma zúdul ránk folyamatosan.

Mit tud ezzel kezdeni egy fiatal, aki még a helyét keresi a világban, abban a világban, amit az előző generációk örökítenek rá? Úgy gondolom, az oktatás legfontosabb feladata, hogy segítséget nyújtson az eligazodásban korunk bizonytalansággal és félelmekkel teli közegében. Ezért az oktatás szemléletmódja alapvetően határozza meg, milyen mértékű segítséget kapnak a fiatalok az útkeresésben.

Nem mindegy, hogy az emberiség tudás-világtérképének utcajegyzékét tanítjuk-e nekik, vagy a térképolvasás készségét adjuk át. A világ nem annyira ijesztő, ha tudjuk, milyen úton induljunk el felfedezni, és merre találhatjuk a főútvonalakat. És ez igaz a szakmai felsőoktatásra is. Korunk infokommunikációs rendszereinek köszönhetően világunk egy térré vált a vizuális kultúra tekintetében.

A kulturális hatások azonnaliak. Világméretű eklektika korát éljük a kortárs vizualításban. Ez az a közeg, melyben hallgatóink a saját szakmai útjukat keresik. Az előző generációk által ránk hagyott oktatási módszerekkel, a frontális oktatással (a mester megmondja a „tutit”), a lexikális tudásra fókuszálással, a hibázás büntetésével nem lehet felkészíteni a fiatalokat arra, hogy képesek legyenek eligazodni e kaotikusnak látszó világban.

Érdeemes (újra) elolvasni Moholy-Nagy László *Látás mozgásban* című könyvéből **A helyzet elemzése** című első fejezetet. Sokkoló, de sajnos a helyzet változatlan, ez a 75 évvel ezelőtt megjelent írás¹ még mindig aktuális.

Moholy-Nagy tisztán, tömören írta le a világ bajait és azt, milyen szerepe lehetne a művészetnek és a művészeti oktatásnak a jobbítás érdekében. Nem részletezem a fejezet tartalmát, javaslom, olvassa el, aki még nem ismeri.

Az 1996-ban megjelent magyar nyelvű kiadás² kikölcsönözhető a Magyar Képzőművészeti Egyetem könyvtárából.

Rozmann Ágnes DLA
Munkácsy Mihály-díjas grafikusművész,
egyetemi docens,
Magyar Képzőművészeti Egyetem

¹ Laszlo Moholy-Nagy: *Vision in Motion*, Paul Theobald & Co 1947, ISBN: 9780911498004

² Moholy-Nagy László: *Látás mozgásban*, Műcsarnok 1996, ISBN: 9637550941

www.theatre-odeon.eu

#ntlove

love **odéon théâtre l'Europe**
510 novembre 2018

texte et mise en scène **alexander zeldin**
en anglais surtitré en français

coproduction #national theatre of great britain
birmingham repertory theatre avec
le festival d'automne à paris

Név: Love Odeon Paris theatre poster
Ügyfél: Autonóm
Alkotó: Rozmann Ágnes
Év: 2018

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

A *graphic design* magyar nyelvre nem tökéletesen fordítható, a tervezőgrafika és az alkalmazott grafika is ugyanezt a fogalmat takarja. Van, aki úgy gondolja, ezek a grafikusok „alkalmazottak” lesznek, hiszen az elnevezést félreértelmezve a témában járatlan ember erre következtethet. Ebből kiindulva jelenthet ez az „alkalmazott” szó jót és rosszat is: munka szempontjából kivételesen jó, biztos elhelyezkedést, művészi önmegvalósítás szempontjából korlátokat. Valójában az alkalmazott szó nem a munkaviszonyra, hanem a grafika felhasználására utal, többé-kevésbé az autonómiával ellentétes fogalmat jelenthet. Annyi bizonyos, hogy a tervezőgrafika nagy részben a merkantil világhoz kötődik, ahol a megrendelő fontos tényező. Ő az, aki a grafikát „alkalmazza” és a grafikusot megbízza.

A reklámkommunikáció (a kereskedelmi üzenet) a huszadik század elején már sokfelé jelen volt, és a század második felétől a hétköznapiok részévé vált. Az ipar hamar felfedezte, hogy a fogyasztásra serkentő üzenetet a grafika hatásosan juttathatja célba. Ez a feladat a tervezőgrafikát beborította, szinte teljesen. Ezért is alakulhatott ki a tervezőgrafikának egy harmadik elnevezése: reklámgrafika. Én mégis úgy vélem, hogy nem helyes csak a reklám irányából tekinteni a tervezőgrafikára, mert az olyan lenne, mintha csak egy irányból vizsgálnánk egy nagyon sokrétű területet.

A tizenkilencedik század második felében William Morris (az Arts and Crafts vezető személyiségeként) elérte, hogy általános legyen az a szemlélet, miszerint a szöveg mondanivalóján túl a betű vizualitása és a könyv megjelenése is fontos része az irodalmi alkotásnak. A hozzáadott grafikai „többletet” értékelték, mert a verbális tartalmat támogathatta, vagy akár el is ronthatta. Történt mindez akkor, amikor még nem futott fel a reklám (nem volt tömegekhez szóló hirdetői kultúra), és nem voltak multinacionális cégbirodalmak („corpo-

rate culture”) sem. Ebből is következtethető, hogy a tervezőgrafika eredendően több, mint a céges világnak alárendelt „kiszolgáló személyzet”, vagy egy reklámkommunikációs eszköz.

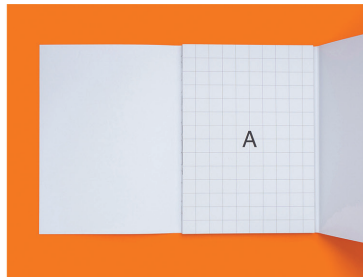
A boltban válogató vásárló az egyik csomagolást közelebb állónak érzi magához, mint a másikat, az egyik logót szimpatikusabbnak találja, mint a másikat. Valahogy az egyik plakát hozzá szól, míg a másik fel sem kelti a figyelmét. Ezek alapvetően a látványból eredő, szinte tudat alatt keltett érzések. A tervező vizuális döntései válhatnak ki ilyen élményt vagy hatást a nézőben. Ebből a szempontból a tervező személye kulcsszereplő. Így lehet, hogy például egy helyi koncert plakátja az ötvenes évekből a mai napig is világszerte grafikatanönyvek részét képezi (Josef-Müller Brockmann: Beethoven), vagy egy rövid életű helyi szörfös magazin „tördelése” a kilencvenes évek elején világméretű grafikai forradalmat indít (David Carson: Beach Culture), míg ugyanabból a korból sok globális óriáscég vizuálisa nyomtalanul eltűnt a süllyesztőben. Sokszor megfedezünk róla, hogy nem feltétlen a megbízás vagy a megbízó nagysága jelenti a grafikai sikert.

Talán a huszonegyedik század digitalizált világának változásai kapcsán, vagy egy tudatosabb tervezői attitűd megjelenése miatt, most kicsit felelősen a tervezőgrafika a „reklám-sokkból”, és a tervezőgrafikusokat ma már nem csak „piacorientált utasítások” irányítják. Szociális, társadalmi szerepeket vállalnak. Akár saját üzeneteket is közölhetnek, kiállnak valamiért, vizuálisan kísérleteznek, klasszikus értelemben vett alkotással is foglalkoznak. Ezek a grafikusok egyre többször autonóm vagy szociális témájú plakátot terveznek, művészeti kiállítást szerveznek, művészkönyvet készítenek, ahogyan az alkotó ember számára ez mindig is természetes volt.

Simon Péter Bence
tipográfus, tervezőgrafikus művész,
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Név: TYPE BREAK
Ügyfél: Autonóm
Alkotó: Simon Péter Bence
Év: 2019

Budapesti Metropolitan Egyetem

Tervezőgrafika...

A. W. Diggins óta hívjuk így, de mondhatni, az emberrel egyidős. Nyelv- és kultúrkörfüggetlen, egyetemes rendszer, nota bene meta-nyelv. Szimbólumokat használ, s mint ilyen, az ember sajátja, ez teszi az embert emberré. Tehát a barlangrajzok óta jelen van, és azóta része a szellemtörténetnek.

A minden és ugyanakkor mindennek a tükröződése. Az ember a tükör ég és föld, felvilág és alvilág, fény és árnyék, lélek és anyag közt. És általa válik láthatóvá a mikro- és makrokozmosz. Néhai kollégám, Tibor Kalman, New York-i tervezőgrafikus mondta egyszer: „*Nem vagyok olyan jó az írásban, mint szeretném, ezért szeretem képekkel elmesélni a történeteket.*”

Díszítő- vagy misztikus művészet? Autonóm vagy alkalmazott műfaj? Mettől meddig terjednek a határai? Ki vagy mi tudná pontosan leírni mibenlétét, műfaji sajátosságait, felhasználásának/használatának területeit? Amikor „*a médium maga az üzenet*”, a szakmánk nagy korszakai sorra áldoznak le (könyv, lemezborító stb.), hogyan tudjuk – és egyáltalán tudjuk-e – életben tartani a vele szemben mutatkozó kíváncsiságot, igényt?

A digitális eszközök használata mint alapkompétencia elengedhetetlen a mai kor embere számára. Ezt az oktatásban, de a munkavégzésben, napi gyakorlatban is tapasztalhatja, szerezheti meg és fejlesztheti folyamatosan. Segítséget nyújt ehhez az internet aktuális tartalmaival, de ezek csupán az elméleti háttérét tudják kialakítani, előkészíteni a szemléletváltásnak. A valós tapasztalat az, amely elősegíti a valódi változásokat. Az a több évezredes tudás, tapasztalat, aminek révén a ma embere képes tájékozódni a világban, ahhoz az egyetemes szellemtörténet, a művészet is hozzájárult, nem kis részben.

Hadd hozzam ide saját munkásságomat példának! Képgrafikusként végeztem a Képzőn. Ma tervezőgrafikusként a műfaj határterületein mozgok. Tipográfiával, kísérleti tipográfiával és annak egyik alapkészletével, a betűkkel foglalkozom betűtervezőként. Művészetként tekintek minden egyes megrajzolt vonalra, képalkotó elemre, legyen az konkrét, vagy akár absztrakt. A *szín-forma-méret* szentháromsága megbonthatatlanul és egységben létezik a másikkal, a *jel-jelentés-értelmezés* hármásával. A folyamatos kísérletezés, a kíváncsiság tart az úton.

Bár a mindennapokban, tervezőgrafikusként nincs mindig lehetőségem erre, de képgrafikusként így és ilyesmirel gondolkodom én is, amikor ízlelgetem a fogalmakat, kifejezéseket. Nyaranta, kikapcsolódásképpen grafikai művésztelepre járok Makóra. Nehéz volna a váltás, ha nem tudnék ugyanúgy tekinteni a kompozíciókra egyik vagy másik esetben. A végén valahogy mindig átszivárog, átömlik az alkalmazott művészetbe is.

Jó kísérlet ez arra, hogy – a mezsgyén járva – tudjunk jól megfogalmazni üzenetet, véleményt, a lényege és főleg tudjunk megfellelkezni tanult dolgainkról. A megbízók szerencsére nem mindig veszik ezt észre. Nem akarnak művészetet. Nehéz megfogalmazni, leírni. Egy azonban biztosnak látszik, a tervezőgrafikának (is) csak annyira van értelme, mint annak, hogy lélegzünk. Akár tükörként, ernyőként alkalmazzuk a műveinket, akár idézőjelek közé kerülve saját reflexióink tárgyiasulnak.

Ennyi. Nincs tovább, vagy más...

Kóthay Gábor
Munkácsy Mihály-díjas tervezőgrafikus,
betűtervező,
főiskolai docens,
Budapesti Metropolitan Egyetem

FONTOKAT A NÉPNEK! FONTS TO THE PEOPLE!

FONTMUNKÁSOK 1ST & 2ND PACK
Released through T-26 Digital Type Foundry (Chicago, IL, USA)
www.t26.com

Név: Fontokat a népnek! FMK betűminta
Ügyfél: Fontmunkások
Alkotó: Kóthay Gábor
Év: 2002–2022

KÖSZÖNET

a kötet elkészítésében közreműködőknek és mindazoknak, akik segítették a munkámat:

Érsek Nándor, Numan Judit és a Scolar Kiadó munkatársai;

a Zsúri: Bill Gardner (Amerikai Egyesült Államok),
Christian Baun (Dánia),
Jens Müller (Németország),
Explicit Design Studio: Kátay Hunor, Németh Sebestyén, Kovács Szilárd,
Graphasel Design Studio: Drozsnik Dávid, Ördögh László,
Kaszanyi Nóra,
Kiss Zsombor Krisztián,
Németh Levente;

külön köszönet: Drozsnik Dávid és Ördögh László – Graphasel Design Studio Kft.;
Egyed Bálint, Honti Péter – Voov Studio;
Sajti Erika – Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala;

továbbá: Dr. Csiky Péter – ügyvéd;
Somlai Orsolya – Magyar Posta,
Szabó Jenő, Zombor Zoltán – Bélyegmúzeum;
kortárs külföldi alkotók, lásd: 34-35. oldal;

a pályázók, a könyvben szereplő alkotók, a művek tulajdonosai és munkatársaik;

szüleim, családom, testvérem, barátaim, szakmabeliek, ismerőseim.

Ajánlom a könyvet a tervezőgrafika iránt érdeklődőknek, tanulóknak és alkotóknak egyaránt.

Mindenkinek, akinek a könyv sokszínű esszenciája változatos, kreatív inspirációt és nem utolsósorban pozitív motivációt ad a hétköznapi kihívásokban.

A könyvhöz vizualításban gazdag, szemet gyönyörködtető időtöltést kívánok!

Tisztelettel,
Vasvári Péter

Köszönjük, hogy a Scholar Kiadó könyvét választotta.

Scholar Kiadó, 2022
1016 Budapest, Piroska utca 13.
+36-1-466-7648
scolar@scholar.hu
www.scholar.hu

Felelős kiadó: Érsek Nándor
Felelős szerkesztő: Érsek Nándor
Szerkesztő: Numan Judit

Borítótervezés, borítólogó: Vasvári Péter
Tördelés: Vasvári Péter
info@petervasvari.com
www.petervasvari.com

Nyomdai munkák: Dürer Nyomda Kft., Gyula
Felelős vezető: Aggod István

ISBN 978-963-509-653-4
ISSN 1788-5841

A MAGYAR TERVEZŐGRAFIKA TOP 100 című könyv betűtípusa: Troppauer betűcsalád, Boskovitz Oszkár